

Лекция № 10

ОПРЕДЕЛЕНОСТ – ЧЛЕНУВАНЕ НА ПРИЛАГАТЕЛНИТЕ ИМЕНА

<p>Знаете вече, че определеност на съществителните имена означава, че те назовават предмети, които вече са известни или за които вече е говорено. Знаете също, че определеността на съществителните имена в български език се изразява чрез определителен член, който се добавя към последната сричка на съществителното име и става част от думата.</p> <p>Когато определения предмет, назован от съществително име, е характеризирани чрез прилагателно име, определителният член се поставя върху прилагателното име. Така че в съчетанието на прилагателно име и съществително име определителен член получава само прилагателното име.</p>	<p>You already know that definiteness of nouns means that they name objects that are already known or that have already been talked about. You also know that the definiteness of nouns in Bulgarian is expressed by a definite article, which is added to the last syllable of the noun and becomes part of the word.</p> <p>When the definite object named by a noun is characterized by an adjective, the definite article is placed on the adjective. So in the combination of an adjective and a noun, a definite article gets only the adjective.</p>
<p>Определителният член на прилагателните имена в мъжки род е –ЯТ / -Я. Този член се добавя към прилагателното име, като предварително към крайния съгласен звук се добави гласен звук /И/ и след него се добави определителният член за мъжки род.</p>	<p>The definite article of the masculine adjectives is -ЯТ / -Я. This article is added to the adjective, by adding a vowel sound / И / to the final consonant sound first, and then the masculine definite article is added.</p>
<p>Определителният член на прилагателните имена в женски род е –ТА. Добавя се към формата за женски род, която завършва на –А (-Я).</p>	<p>The definite article of the feminine adjectives is -ТА. It is added to the feminine form ending in -А (-Я).</p>
<p>Определителният член на прилагателните имена в среден род е –ТО. Добавя се към формата за среден род, която завършва на –О.</p>	<p>The definite article of the adjectives for neuter gender is -ТО. It is added to the neuter gender form ending in -О.</p>
<p>Определителният член на прилагателните имена в множествено число е –ТЕ. Добавя се към формата за множествено число, която завършва на –И.</p>	<p>The definite article of the adjectives for plural is -ТЕ. It is added to the plural form ending in -И.</p>

Определителен член на прилагателните имена // The definite article of adjectives

мъжки род (м.р.) ♂
хубав**в** + **И** + **Я(Т)** = хубавия(т)

женски род (ж.р.) ♀
хубав**а** + **ТА** = хубавата

среден род (ср.р.) ☺
хубав**о** + **ТО** = хубавото

множествено число (МН.Ч.)
хубав**и** + **ТЕ** = хубавите

Всяка от четирите форми на прилагателните имена (за мъжки род единствено число, за женски род единствено число, за среден род единствено число и обща форма за множествено число) може да бъде без определителен член или с определителен член. При това положение формите стават осем.

При образуването на формите на прилагателните имена е възможно да настъпят описаните вече фонетични промени. Те са:

Each of the four forms of the adjective (for masculine gender singular, for feminine gender singular, for neuter gender singular and common form for plural) can be without a definite article or with a definite article. In this situation the forms become eight.

When forming the forms of adjectives, it is possible for the already described phonetic changes to occur. They are:

1) променливо Я;
2) изпадане на Ъ от последната сричка на формата за мъжки род;
3) изпадане на Е от последната сричка –ен на формата за мъжки род.

1) variable Я /ya/ ;
2) Ъ/^/ drops from the last syllable of the masculine form;
3) Е/e/ drops from the last syllable –ен /-en/ of the masculine form.

1.зрял -- зряла -- зряло -- зрели

Я / Е

голям -- голяма -- голямо -- големи

пресен -- прясна -- прясно -- пресни

2. **сладък** -- слад↓ка -- слад↓ко -- слад↓ки

Ъ↓

добър – доб↓ра – доб↓ро -- доб↓ри

дълъг – дъл↓га – дъл↓го -- дъл↓ги

3. **лесен** – лес↓на – лесн↓о – лесн↓ни

Е↓

известен – извест↓на – извест↓но -- извест↓ни

шумен – шум↓на – шум↓но -- шум↓ни

По-долу можете да наблюдавате учебен глосар от най-често употребявани прилагателни имена в българския език с техните осем форми. При част от тях се осъществяват фонетични промени. // Below you can see an educational glossary of the most commonly used adjectives in Bulgarian language with their eight forms. In some of them phonetic changes take place.

Прилагателни имена – образуване на форми и фонетични промени //
Adjectives - formation of forms and phonetic changes

m. Article (-)	m. Article (+) <i>и-я/т</i>	f. Article (-)	f.. Article (+) <i>-та</i>	n.. Article (-)	n... Article (+) <i>-то</i>	pl. Article (-)	pl. Article (+) <i>-те</i>	
бедЕН	бед↓ния/т	бед↓на	бед↓ната	бед↓но	бед↓ното	бед↓ни	бед↓ните	poor
богат	богатия/т	богата	богатата	богато	богатото	богати	богатите	rich
бял	белия/т	бяла	бялата	бяло	бялото	бели	белите	white
висок	високия/т	висока	високата	високо	високото	високи	високите	high
глупав	глупавия/т	глупава	глупавата	глупаво	глупавото	глупави	глупавите	stupid
голям	големия/т	голяма	голямата	голямо	голямото	големи	големите	big
горещ	горещия/т	гореща	горещата	гореща	горещото	горещи	горещите	hot
дълъг	дъл↓гия/т	дъл↓га	дъл↓гата	дъл↓го	дъл↓гото	дъл↓ги	дъл↓гите	long
жълт	жълтия/т	жълта	жълтата	жълто	жълтото	жълти	жълтите	yellow
зелен	зеления/т	зелена	зелената	зелено	зеленото	зелени	зелените	green

известЕН	извест↓ния/т	извест↓на	извест↓ната	извест↓но	извест↓ното	извест↓ни	извест↓ните	famous
интересЕН	интерес↓ния/т	интерес↓на	интерес↓ната	интерес↓но	интерес↓ното	интерес↓ни	интерес↓ните	interesting
кафяв	кафявия/т	кафява	кафявата	кафяво	кафявото	кафяви	кафявите	brown
къс	късия/т	къса	късата	късо	късото	къси	късите	short
лесЕН	лес↓ния/т	лес↓на	лес↓ната	лес↓но	лес↓ното	лес↓ни	лес↓ните	easy
малЪК	мал↓кия/т	мал↓ка	мал↓ката	мал↓ко	мал↓кото	мал↓ки	мал↓ките	small
млад	младия/т	млада	младата	младо	младото	млади	младите	young
мръсен	мръс↓ния/т	мръс↓на	мръс↓ната	мръс↓но	мръс↓ното	мръс↓ни	мръс↓ните	dirty
нисЪК	нис↓кия/т	нис↓ка	нис↓ката	нис↓ко	нис↓кото	нис↓ки	нис↓ките	short
нов	новия/т	нова	новата	ново	новото	нови	новите	new
пресЕН	прес↓ния/т	пряс↓на	пряс↓ната	пряс↓но	пряс↓ното	прес↓ни	прес↓ните	fresh
просторЕН	простор↓ния/т	простор↓на	простор↓ната	простор↓но	простор↓ното	простор↓ни	простор↓ните	spacious
приятЕН	прият↓ния/т	прият↓на	прият↓ната	прият↓но	прият↓ното	прият↓ни	прият↓ните	pleasant
сив	сивия/т	сива	сивата	сиво	сивото	сиви	сивите	gray
син	синия/т	синя	синята	синьо	синьото	сини	сините	blue
скучен	скуч↓ния/т	скуч↓на	скуч↓ната	скуч↓но	скуч↓ното	скуч↓ни	скуч↓ните	boring
стар	стария/т	стара	старата	старо	старото	стари	старите	old
студен	студения/т	студена	студената	студено	студеното	студени	студените	cold
тесЕН	тес↓ния/т	тяс↓на	тяс↓ната	тяс↓но	тяс↓ното	тес↓ни	тес↓ните	narrow
тих	тихия/т	тиха	тихата	тихо	тихото	тихи	тихите	quiet
топЪЛ	топ↓лия/т	топ↓ла	топ↓лата	топ↓ло	топ↓лото	топ↓ли	топ↓лите	hot
трудЕН	труд↓ния/т	труд↓на	труд↓ната	труд↓но	труд↓ното	труд↓ни	труд↓ните	hard
умЕН	ум↓ния/т	ум↓на	ум↓ната	ум↓но	ум↓ното	ум↓ни	ум↓ните	smart
хубав	хубавия/т	хубава	хубавата	хубаво	хубавото	хубави	хубавите	nice
червен	червения/т	червена	червената	червено	червеното	червени	червените	red
черЕН	чер↓ния/т	чер↓на	чер↓ната	чер↓но	чер↓ното	чер↓ни	чер↓ните	black
чист	чистия/т	чиста	чистата	чисто	чистото	чисти	чистите	clean
широк	широкия/т	широка	широката	широко	широкото	широки	широките	wide
шумЕН	шум↓ния/т	шум↓на	шум↓ната	шум↓но	шум↓ното	шум↓ни	шум↓ните	noisy

СТЕПЕНУВАНЕ НА ПРИЛАГАТЕЛНИТЕ ИМЕНА // COMPARISON OF ADJECTIVE NAMES

Някои признаци, качества или свойства на предмети е възможно да бъдат представяни в различни степени. Затова и прилагателните имена, чрез които те се изразяват, имат форми за три степени – положителна, сравнителна и превъзходна.

Some features, qualities or properties of objects may be represented to varying degrees. That is why the adjectives through which they are expressed have forms for three degrees - positive, comparative and superlative.

Прилагателно име – Степенуване

Степенуване – изразяване на признака, качеството или свойството на предметите в по-голяма или по-малка степен

положителна / степен	сравнителна / степен	превъзходна / степен
висок	по-висок от	най-висок
добър	по-добър	най-добър
хубав	по-хубав	най-хубав
лесен	по-лесен	най-лесен